

**Markus Krajewski, *Schadenersatz wegen Verletzungen des Gewaltverbots als ius post bellum am Beispiel der Eritrea-Ethiopia Claims Commission* (Odszkodowanie za naruszenia zakazu użycia siły jako *ius post bellum* na przykładzie Erytrejsko-Etiopskiej Komisji ds. Roszczeń), „Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht” 2012, Bd. 72, H. 1, s. 147–176.**

Podjęte w artykule rozważania odnoszą się do problematyki odpowiedzialności międzynarodowej państwa za naruszenie zakazu użycia siły w stosunkach międzynarodowych. Szczególnie dużo uwagi autor poświęcił zasadom ustalania wysokości odszkodowania oraz ocenie tego, jak sposób rozpatrywania roszczeń może wpływać na stabilizację sytuacji po zakończeniu konfliktu zbrojnego i ukształtowanie stosunków pokojowych. Z przeprowadzonej przez M. Krajewskiego analizy wyłania się również ogólna refleksja, szczególnie istotna, jak się wydaje, w czasach postępującej fragmentacji prawa międzynarodowego oraz związanej z tym proliferacji instytucji międzynarodowych, nad kompetencjami komisji arbitrażowych powołanych przez strony konfliktu do rozstrzygnięcia wzajemnych roszczeń powstałych w konsekwencji użycia siły zbrojnej.

Artykuł zawiera cztery części merytoryczne. Autor rozpoczął analizę od omówienia znaczenia i zakresu reżimu prawnego *ius post bellum*, następnie przedstawił podstawy prawne umożliwiające wysunięcie roszczeń odszkodowawczych oraz dotychczasową praktykę rozstrzygnięcia takich roszczeń w odniesieniu do przypadków naruszeń zakazu użycia siły. Zasadniczą częścią przeprowadzonych w artykule rozważań jest analiza treści orzeczenia końcowego wydanego przez Erytrejsko-Etiopską Komisję ds. Roszczeń (EECC) w 2009 r. (*final award, Schlusssentscheidung*). Orzeczenie

to dotyczyło wysokości odszkodowania należnego Etiopii za szkody wyrządzone przez Erytreę w konsekwencji naruszenia *ius ad bellum* w 1998 r. i *ius in bello* w latach 1998–2000. Przed odniesieniem się do treści tego orzeczenia autor omówił zakres porozumienia stron, w którym sprecyzowano warunki postępowania arbitrażowego, w tym przede wszystkim skrytykowaną wcześniej w doktrynie niejasną kwestię jurysdykcji EECC w sprawie naruszenia zakazu użycia siły, a następnie przeszedł do przedstawienia najważniejszych punktów wydanego przez Komisję orzeczenia częściowego (*partial award, Teilentscheid*) w sprawie naruszenia *ius ad bellum* (2005). W kolejnej części analizie poddane zostały zagadnienia szczegółowe wynikające z treści orzeczenia końcowego, związane z przyznaniem i wysokością odszkodowania. Autor omówił kolejno podejście Komisji do czterech wybranych kwestii, tj.: 1) adekwatnego stopnia przyczynowości (*Kausalitätsmaßstab*), 2) zależności między naruszeniami wynikającymi z zakazu użycia siły a naruszeniami międzynarodowego prawa humanitarnego w zakresie odpowiadającym potrzebie zaspokojenia roszczeń, 3) skuteczności odstrasżającej roli reparacji w sprawach dotyczących nielegalnego użycia siły, a także 4) dopuszczalnej granicy wysokości odszkodowania w związku z prawem każdego państwa do istnienia. Na podstawie tak przeprowadzonej analizy autor wskazał na warunki świadczeń odszkodowawczych, których przestrzeganie może przyczynić się do ustanowienia reżimu prawnego umożliwiającego konsolidację pokoju po konflikcie zbrojnym.

W podsumowaniu M. Krajewski wyraził przekonanie, że orzeczenie EECC, jako jedna z nielicznych prawnomiędzynarodowych decyzji, w których doszło do uznania roszczenia odszkodowawczego za naruszenie zakazu użycia siły, stanie się punktem odniesienia dla dalszego rozwoju prawa międzynarodowego w tego typu przypadkach. Decyzja EECC stanowi, w opinii autora, istotny wkład w rozwój *ius post bellum*, nawet jeżeli ze względu na uwarunkowania polityczno-ekonomiczne Etiopii i Erytrei nie wywarła ona do tej pory żadnego konkretnego wpływu na postkonfliktową sytuację w tych państwach.